Rok III[ci] Nr. 14. Kraków, dnia 30 Sierpnia. Rok 1875.

Wychodzi w Krakowie
co tydzień przez czas pory zdrojowo-kąpielowéj.

Biuro Redakcyi i Administracyi
W KRYNICY
w c. k. Zakładzie Zdrojowym.

Prenumeratę miejscową przyjmuje Administracya „**Czasu**“ w Krakowie, gdzie także dostać można pojedynczych Numerów „**Krynicy.**“

KRYNICA

Tygodnik poświęcony ojczystym Zakładom zdrojowo-kąpielnym.

Redaktor
Dr MICHAŁ ZIELENIEWSKI
Lekarz Rządowy c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy.

Prenumerata wynosi
w Krakowie na miejscu 1 złr.
w Monarchii austryacko-węgierskiéj z przesyłką pocztową . . . . . 1 złr. 20 c.

Numer pojedynczy . . . — 6 „

Należytość za prenumeratę lub za umieszczenie ogłoszeń odsyłać należy **franco** do **Biura Administracyi**.

O NAPEŁNIANIU
WÓD LEKARSKICH
na sprzedaż rozsyłanych w ogólności

z dołączeniem opisu napełniania szczawy żelazistéj w Krynicy

skreślił

Dr. Michał Zieleniewski.

(Ciąg dalszy).

3. Sposoby napełniania naczyń wodami lekarskiemi.

Wszakże najłatwiejszym sposobem wydalenia powietrza atmosferycznego z wnętrza flaszki, jak i wyrugowania go z przestrzeni między korkiem a zwierciadłem wody, nastręcza tak zwana *ulepszona metoda* Hechta, r. 1859 w Krynicy zaprowadzona, którą jako bardzo praktyczną i ze wszelkich sposobów napełniania wód żelezistych najlepszą, z zupełnem przekonaniem zarządom naszych zdrojowisk jaknajmocniéj zalecamy.

a) Do wypędzenia powietrza atmosferycznego z wnętrza flaszki służą tak zwane rurki napełniające. Rurka ta cynowa wkłada się do flaszki (poprzednio dobrze wypłukanéj i zupełnie czystéj) grubszą jéj stroną, otworem u góry wpływa woda do flaszki, powietrze zaś atmosferyczne innym otworem z flaszki ustępuje, zkąd inną częścią rurki wolno odchodzi, mała zaś płyta ponad otworem przez który woda do flaszki płynie umieszczona, a pod zwierciadłem zdroju będąca, służy ku ochronie, aby nieczystości naprzykład źdźbło, szczątki z liści i t. p. przypadkowo do zdroju naleciałe i na powierzchni jego pływające), do flaszki wraz z wodą nie popłynęły; przy napełnianiu bowiem, każda flaszka tak głęboko zanurza się w zdroju, aby rurka aż do pewnego punktu pod wodą była.

Tym sposobem flaszki szybko wodą napełniają się, a przy napełnianiu unika się wszelkiego pienienia wody i powstawania pęcherzyków powietrznych, czego żadną miarą niepodobna uniknąć przy zwyczajnem czerpaniu wody do flaszek; albowiem woda szybko i silnie do naczynia wpadająca, wprawia powietrze w niem będące w gwałtowne poruszenie, mnóstwo wytwarza się piany i pęcherzyków powietrznych, które na ścianach flaszek, a szczególniéj na jéj sklepieniu osadzają się. Teto pęcherzyki powietrzne wystarczają same do sprawienia zupełnego rozkładu wody lekarskiéj żelezistej.

b) Wydalanie powietrza atmosferycznego z przestrzeni między korkiem a powierzchnią wody, uskutecznia się wśród korkowania, które stanowi, iż się tak wyrażę, drugi akt napełniania wody. Aby cel powyższy osiągnąć, powołał do życia Hecht (dawniejszy dzierżawca rozsyłki wody Francensbadzkiéj) pełną pomysłu maszynę do korkowania przeznaczoną, odpowiadającą wszelkim a wszelkim żądanym wymogom, któréj głównemi częściami są: dźwignia flaszkę pod tłok poddająca, tłok korek do flaszki wpychający i cylinder poprzednio gazem węglowym na 3 atmosfery uciśnionym wypełniony. Korkowanie samo uskutecznia się w ten sposób: napełniona flaszka wodą aż po sam brzeg, stawia się na dźwigni i tu za pomocą koła zębatego, na boku maszyny umieszczonego, stale nieruchomo się umocowuje. Tłok z góry osobno poruszalny, wpuszcza się do flaszki dla wydalenia z niéj takiéj objętości wody, jakiéj korek mający się wtłoczyć potrzebuje. Korek o wiele od szyjki flaszki grubszy, w mgnieniu oka z niesłychaną siłą do flaszki wtłoczony bywa, a jednocześnie wraz z korkiem wpuszcza się do flaszki z cylindra gaz węglowy uciśniony, który z szelestem wpada do flaszki i tuż w niéj korkiem uwięzionym zostaje, a przezto powietrze atmosferyczne z niéj wydala, bo jako o wiele od niego gatunkowo cięższy, a do tego trzechkrotnie zgęszczony, w okamgnieniu przestrzeń tę wypełnia.

c) Napełnienie czyli nabijanie cylindrów gazem węglowym rodzimym (ze zdroju wydobywającym się) uskutecznia się za pomocą pumpy ssąco tłoczącéj *(Gascompressionsmaschine)*. Do tego służą: zbiornik w kształcie lejka z blachy cynowanéj zrobiony, który się do źródła wpuszcza; zwężenie jego górne zakończone jest rurką, którą zbierający się gaz węglowy pod tłoki pumpy dostaje się, a do ujścia czyli wylotu pumpy, szrubuje się cylinder kurkiem opatrzony, którym po nabiciu jego gazem, hermetycznie (jak dzwon machiny pneumatycznéj) się zamyka i do maszyny korkującéj przeniesiony, bardzo łatwo za pomocą szruby przymocowanym bywa. Tu przy korkowaniu każdéj flaszki kurek się otwiera, aby gaz do szyjki wpuścić można. Cylinder wspomniony

obdziela gazem 150 do 200 flaszek, a nabicie jego wymaga 10 do 12 minut.

W Krynicy, gdzie źródło nasze dostarcza na dobę przeszło 70.000 garncy wody, a każdy garniec ma blisko 1½ objętości gazu węglowego wolnego, taka ogromna ilość gazu ze zdroju się wydobywa, iż szum, jaki przy ujściu otworu rury (1 cal średnicy mającéj) do pumpy idącéj powstaje, przedstawia się, jako najsilniejszy wiatr, do ucha zbliżony bolesne uczucie wywołujący, a którego duszącego zapachu ani na chwilę znieść nikt nie jest w stanie. *(C. d. n.)*

SŁOWIAŃSKIE ŁAŹNIE,

KĄPIELE RZYMSKIE CZYLI WSCHODNIE,

tudzież

kąpiele mineralno - parowe

pod względem historycznym i balneoterapeutycznym

opisał

Dr. Zieleniewski.

(Ciąg dalszy).

III.

Rodzaje dzisiejszych kąpiel parowych.

Łaźnia parowa dzieli się głównie na dwa gatunki, to jest: na *a)* kąpiel parową zwyczajną czyli prostą, gdzie para wodna na kąpiel przeznaczona, jest czystą parą wodną, z innemi pierwiastkami niezmięszaną — i *b)* na łaźnię parową obciążoną innemi pierwiastkami. W pierwszym razie zowie się kąpielą parową zwyczajną, w drugim może być kąpielą wonno-parową z ziół aromatycznych, albo kąpielą siarczano-parową, słono parową i tym podobnie.

1) Do najużywańszych obecnie kąpiel parowych, należy tego rodzaju ich urządzenie, gdzie na ich potrzebę wywięzują parę przez polewanie wody na rozpalone kamienie. Wszakże w miejsce kamieni (najlepiéj krzemieńca), używają także płyt z lanego żelaza; a za ważną odmianę urządzenia obecnie używanéj łaźni poczytać należy: wydobywanie pary z kotła parowego, która się wpuszcza do przestrzeni właściwéj komory łaziebnéj czyli parni.

2) Uproszczony narząd do kąpieli parowéj stanowią przenośne parnie, niewłaściwie imieniem kąpieli parowéj szafkowéj ochrzczone, znane oddawna w Warszawie i dosyć powszechnie tamże używane, a od ich wynalazcy czy upowszechniciela, szafkami parowemi Osowskiego nazwane.

3) Kilka wyżéj nadmienionych szaf obok siebie ustawionych, z osobna zasilanych jednym kotłem parowym, przedstawia niby odmianę łaźni, dowolnie mianem zakładu kąpieli parowych ochrzczonego.

4) Wszakże rzeczywistą a nawet istotnie wielkiego znaczenia odmianę łaźni stanowi tak zwana, *kąpiel wschodnia czyli turecka*, inaczéj (ale niezupełnie sprawiedliwie) *kąpielą starorzymską* zwana.

Co do 1. Nie potrzebujemy wspominać, iż najważniejszemi częściami budynku łaźni parowéj są: *a)* pokój ku rozbieraniu kąpiących się przeznaczony — tudzież *b)* sama parnia czyli komora łaziebna; a w niéj piec kamienny, ławki amfiteatralnie ustawione, sadzawka wodą zimną napełniona i przyrząd do natrysków, stanowią części nieodzownéj potrzeby łaźni.

Dwojaki sposób wydobywania i zasilania parą komory łaziebnéj, t. j. przez polewanie wody na rozpalony kamień lub żelazo, a tem więcéj przez wytwarzanie pary za pomocą kotła parowego, nasunął skrzętnym badaczom tego przedmiotu powód do sprzeczki, z których jedni, w przekonaniu, że para z polewania wodą metalu rozpalonego wydobyta, zabiera i unosi z sobą cząstki ukwaszonego metalu (o czem z plam na bieliźnie kąpielnéj niby utworzonych wnosić chciano), oświadczyli się wyłącznie za rozpalonym krzemieńcem lub granitem.

Otrzymywanie pary na potrzeby łaźni za pomocą kotła parowego, skoro tylko nie zbywa nam przy dzisiejszym stanie techniki na sposobach otrzymania pożądanego według potrzeby różnego stopnia: ciepła i prężności zupełnie czystéj pary wodnéj, mimo większych kosztów i komplikacyi urządzeń łaziebnych, jakie się tutaj nasuwają, w miejsce prostych pieców i rozpalonych kamieni, przemawia za użyciem dla łaźni kotła parowego.

W obu powyższych odmianach łaźni, bez względu na sposób wydobywania tutaj pary wodnéj, wymaga się: największéj czystości, porządku i ochronienia od wszelkich przeciągów, nie tylko pokoju do rozebrania mających się kąpać przeznaczonego, ale zarówno najwyższe ochędóstwo w saméj komnacie parowéj, i umiejętna w zastosowaniu do potrzeb łaźni obojéj płci oddzielna usługa dla gości, jest tutaj nieodzownie potrzebną.

Znane powszechnie drobniejszéj potrzeby i mniejszego znaczenia sprzęty łaziebne, jak np. kubełki na wodę do polewania się, wiązki z gałązek oliścionych dębu lub olszyny (dawniejsze winniki), tarczan do mycia lub nacierań mydlanych w łaźni używanych, gąbki, bielizna kąpielna i t. d., uwalniają nas od bliższego ich opisywania. (C. d. n.)

KRONIKA WIADOMOŚCI BIEŻĄCYCH

O ZDROJOWISKACH KRAJOWYCH.

Krynica d. 29 Sierpnia. W tych dniach przybył tutaj Dr Seweryn Gałęzowski z Paryża, powszechnie znany tak w dziedzinie nauk lekarskich, jakoteż na polu edukacyjnem.

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE O BALNEOLOGII KRAJOWEJ.

(Ciąg dalszy).

Dr. Zieleniewski M. Pogląd na rozwój c. k. Zakładu zdrojowego w Krynicy w ciągu ubiegłych lat siedmnastu od r. 1857 do 1873. W Warszawie, drukiem *Gazety Lekarskiéj* r. 1874 in 8vo str. 63.

Dr. Zieleniewski M. *Krynica* dwutygodnik poświęcony ojczystym Zakładom zdrojowo—kąpielnym. 1 do 9. in 4to Kraków 1874.

12 LISTA GOŚCI

przybyłych do c. k. Zakładu zdrojowego w Krynicy

od dnia 20 do dnia 27 Sierpnia 1875 r.

1109.	Follner Bronisława, żona kapelusznika z Nowego Sącza	osób	2	przybył	19	Sierpnia	pod Zamkiem.
1110.	Żelechowska Augusta, żona adwokata z Limanowy	„	1	„	19	„	„ Gwiazdą.
1111.	Hr. Ledochowski Antoni, c. k. Podkomorzy z St. Pölten z synem	„	2	„	19	„	„ Zamkiem.
1112.	Landau Mindel, żona kupca z Tarnowa	„	1	„	19	„	u Langiera.
1113.	Weinberger Leibe, „ „ „	„	1	„	19	„	„ „
1114.	Siwkowska Kazimiera, córka rejenta ze Sokoły (Król. Pols.)	„	1	„	19	„	pod Gwiazdą.
1115.	Kuczewska Ludwika, obyw. ziemska ze Sławica (Król. Pol.)	„	1	„	19	„	„ „
1116.	Kremer Jan, słuchacz akademii technicznej z Wiednia	„	1	„	20	„	pod 3ma różami.
1117.	Rogaczewska Józefa, żona leśniczego z Gabonia	„	1	„	20	„	„ Zamkiem
1118.	Balandowicz Walerya, wdowa po lekarzu z Warszawy, z familią	„	3	„	20	„	pod „
1119.	Skolimowska Izabela, właś. dóbr ze Strzyżenia (Król. Pols.) z synem	„	2	„	20	„	„ Pagatem.
1120.	Jagmin Stanisław, obyw. ziems. z Brześcia Litewskiego	„	1	„	20	„	„ Warszawą.
1121.	Hiller Julia, żona urzęd. kolej. z Kamilią Klenient	„	2	„	20	„	„ Ułanem.
1122.	Łukasiewicz Antoni, urzędnik z Kielc	„	1	„	20	„	„ „
1123.	Ks. Chomin Józef, kapelan z Rejowic (gubernia Lubelska)	„	1	„	20	„	pod Szwajcarem.
1124.	Dziedzicki Ludwik, prof. gimnazyal. ze Lwowa	„	1	„	20	„	„ Zamkiem
1125.	Ks. Dąbrowski Ludwik, kapelan z Kossocić	„	1	„	21	„	pod Kosynierem.
1126.	Wysocka Leona, nauczycielka z Krakowa	„	1	„	21	„	pod Białą różą.
1127.	Gwiazdowski Jan, urzędnik z Warszawy z żoną	„	2	„	21	„	„ „
1128.	Hr. Stadnicki Henryk, włas. dóbr z Biały	„	1	„	21	„	pod Warszawą.
1129.	Tchórznicki Władysław, „ „ z Nadyby	„	1	„	21	„	„ „
1130.	Tchórznicki Roman, „ „ „	„	1	„	21	„	„ „
1131.	Tchórznicki Leon, „ „ „	„	1	„	21	„	„ „
1132.	Bzowski Władysław, „ „ ze Zborowic	„	1	„	21	„	„ „
1133.	Postowa Wiktorya, żona radcy kolegial. z Mińska z córką	„	2	„	21	„	pod Sobieskim.
1134.	Budlewska Stefania, obywatelka z Grodna	„	1	„	21	„	„ „
1135.	Jasłowska Marya, córka lekarza z Korna	„	1	„	21	„	„ „
1136.	Kosieradzki Władysław, obywatel ze Lwowa	„	1	„	21	„	pod Lwem.
1137.	Sumińska Zofia, żona inżyniera z Warszawy z córką	„	2	„	22	„	pod Zamkiem.
1138.	Żychoń Barbara, obywatelka z Machory (Król. Pols.)	„	1	„	22	„	„ „
1139.	Miechowicz Zuzanna, obyw z Warszawy, z familią	„	3	„	22	„	u Ogrodnika.
1140.	Dołżycka Marya, żona urzęd. starostwa z Przemyśla z córką	„	2	„	22	„	pod Sobieskim.
1141.	Kubicka Aniela, żona c. k. komis. powiat. z Limanowy, z synkiem i służącą	„	3	„	22	„	„ Zamkiem.
1142.	Burik Marya, szwaczka z Keczkemetu (Węgry)	„	1	„	22	„	u M. Śliwy.
1143.	Spira Friede, kupcowa z Bystry	„	1	„	22	„	u Luftglasa.
1144.	Bezem Basche, „ z Birczy	„	1	„	22	„	„ „
1145.	Rudnicka Helena, właś. dóbr z Przemystka z córką	„	2	„	23	„	w Łazienkach.
1146.	Górska Zofia, obyw. z familią i służącą z Kaszyc	„	4	„	23	„	pod Litwinką.
1147.	Hr. Dunin Stanisław, wł. dóbr z Poznańska	„	1	„	23	„	pod 3ma różami.
1148.	Kuszell Władysław, oóyw. z familią z Warszawy	„	3	„	23	„	„ „ „
1149.	Lichtmann Feige, żona kupca z Nowego Sącza	„	1	„	23	„	„ Łososiem.
1150.	Potocki Antoni, obywatel z Kossowic	„	1	„	23	„	„ Kosynierem.
1151.	Zrembowicz Józefa, żona c. k. nadporucznika z córką z N. Sącza	„	2	„	23	„	„ Zamkiem.
1152.	Pinkas Feige, żona kupca z Niska	„	1	„	25	„	„ Kanarkiem.
1153.	Hollender Fani, żona kupca z Bobowy	„	1	„	25	„	„ Ułanem.
1154.	Skórzewska Celestyna, wł. d. z fam. i służ. z Poznania	„	4	„	25	„	u Aptekarza.
1155.	Mirzewski Stanisław, słuchacz uniw. z Warszawy	„	1	„	25	„	u Schwarza.
1156.	Mesterhazy Amelia, żona obyw. z Warszawy	„	1	„	25	„	„ „
1157.	Rabinowicz Wolf, przedsiębiorca z żoną i służ. z Krakowa	„	3	„	25	„	„ „

1158.	Orłowski Konstanty, cent. Inspektor gal. og. Tow. ub. ze Lwowa	osób 1	przybył d.	26	Sierpn.	w Hotelu Krakowskim.
1159.	Dziedzicka Antonina, obyw. z M. Dziedzicką z Warszawy	„ 2	„	26	„	u Kowalewskiego.
1160.	Kamiński Süssel, żona handlarza ze Żar (Królestwo p.)	„ 1	„	26	„	u Baldingera.
1161.	Kriegseisen Ferdynand, c. k. ad. sąd. z żoną i służ. ze Skawiny	„ 3	„	26	„	„ Sokołowskiego.
1162.	Zubrzycka Zofia, obyw. z synem i służ. z N. Sącza	„ 3	„	26	„	w Łazienkach.
1163.	Hr. Miaczyńska Aniela, wł. dóbr na Wołyniu ze Lwowa	„ 1	„	26	„	pod Trąbką.
1164.	Gałęzowski Seweryn. dr. med. z Paryża	„ 1	„	26	„	„ „
1165.	Guyski Marceli, rzeźbiarz z Krakowa	„ 1	„	26	„	„ „

Razem rodzin 60 czyli **116 osób.**
Pozostało z poprzedniéj listy rodzin 1108 czyli **1955 osób.**
Od otwarcia zakładu było razem 1168 „ 2071 „

Krynica, dnia 26 Sierpnia 1875. ***Lösch,*** polit. Inspektor zdrojowy.

Główny Redaktor Dr. *Michał Zieleniewski.* Redaktor odpowiedzialny *Józef Łakociński.*

W drukarni L. Paszkowskiego. Nakładem c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy. Rządzca drukarni *Józef Łakociński.*